

Матеріал для дистанційного навчання з курсу «Аналіз музичних творів»
для студентів 2 курсу оркестрового факультету
кафедр духових та ударних інструментів.
Викладач доц. Щербакова Н.Ю.

2 вересня

Тема I. Предмет аналізу музичних творів: мета та завдання.

Музичний твір – визначення. Зміст музичного твору, його обумовленість взаємодією комунікативних, соціальних, психологічних, семіотичних ознак. Множинність його інтерпретацій. Різновиди музичного твору. Текст музичного твору. Обумовленість численності інтерпретацій різноманітністю форм існування музичного твору. Наявність різних визначень поняття музична форма в сучасному музикознавстві, діалектична єдність форми-процесу та форми-кристалу. Множинність методів аналізу музичного твору.

Питання для самоперевірки.

- Назвати способи існування музичного твору.
- Що таке текст музичного твору?
- В чому полягає специфіка музичної інтерпретації?

Рекомендована література:

1. Задерацкий В. Музыкальная форма. Вып. 1. – М.: Музыка, 1995.
2. Мазель Л. Строеие музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979.
3. Мазель Л., Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. – М., 1967.
4. Москаленко В. Лекции по музыкальной интерпретации: учебное пособие. – К. : 2012
5. Холопов Ю. Принцип классификации музыкальных форм // Теоретические проблемы музыкальных форм и жанров. – М.: Музыка, 1971.
6. Холопова В. Музыка как вид искусства. – М., 1990.

9 вересня

Тема II. Музичний жанр.

Музичний жанр – визначення поняття. Способи об'єднання творів у великі жанрові групи. Класифікація жанрів: первинні-вторинні, прості-складні, вокальні-інструментальні тощо. Жанрові параметри: життєве призначення, умови побутування, жанровий зміст, засоби жанрової виразності. Основні жанрові начала тематизму: декламаційність, розспівність, моторика. Методи жанрового розвитку тематизму.

Питання для самоперевірки.

- Визначити поняття музичного жанру.
- Назвати існуючі жанрові класифікації.
- Що таке жанрові начала в музиці?

Рекомендована література:

1. Задерацкий В. Музыкальная форма. Вып. 1. – М.: Музыка, 1995.
2. Мазель Л. Строеие музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979
3. Мазель Л., Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. – М., 1967.
4. Михайлов М. Стиль в музыке. – Л.: Музыка, 1981.

5. Назайкинский Е. Стиль и жанр в музыке. – М.: Владос, 2003.
6. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
7. Скребков С. Художественные принципы музыкальных стилей. – М.: Музыка, 1973.
8. Сохор А. Вопросы социологии и эстетики музыки. Статьи и исследования. – Л.: Сов. композитор, 1981. – Вып. 2.
9. Цуккерман В. Музыкальные жанры и основы музыкальных форм. – М.: Музыка, 1964.

16 вересня

Тема III. Музичний стиль.

Стиль – етимологія поняття. Визначення. Еволюція поняття. Ієрархічність побудови стилю. Поняття полістилістики в музиці ХХ ст.

Питання для самоперевірки.

- В якому співвідношенні один до одного знаходяться індивідуальний (персональний), національний (етнічний) та історичний стилі?
- Що таке полістилістика?
- Назвати основні принципи жанрового та стильового аналізу музичного твору.

Рекомендована література:

1. Задерацкий В. Музыкальная форма. Вып. 1. – М.: Музыка, 1995.
2. Мазель Л. Строение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979
3. Мазель Л., Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. – М., 1967.
4. Михайлов М. Стиль в музыке. – Л.: Музыка, 1981.
5. Назайкинский Е. Стиль и жанр в музыке. – М.: Владос, 2003.
6. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
7. Скребков С. Художественные принципы музыкальных стилей. – М.: Музыка, 1973.
8. Сохор А. Вопросы социологии и эстетики музыки. Статьи и исследования. – Л.: Сов. композитор, 1981. – Вып. 2.
9. Цуккерман В. Музыкальные жанры и основы музыкальных форм. – М.: Музыка, 1964.

23 вересня

Контрольна робота

1. В письмовій формі:
 - а) дати визначення понять музичний жанр та музичний стиль;
 - б) Перерахувати жанрові витоки тематизму;
 - в) дати визначення полістилістики.
2. Охарактеризувати засоби жанрового варіювання в „Шехерезада” М. Римського-Корсакова 2 ч.

30 вересня

Тема IV. Музична мова та мовлення. Засоби музичної виразності.

Функції мови як основного комунікативного фактора. Мовні властивості музики. Структурно-функціональна модель музичної мови. Музичне смислоутворення, музичні знаки.

7 жовтня

Тема IV. Музична мова та мовлення. Засоби музичної виразності.

Засоби музичної виразності як конкретні прояви музичної мови. Класифікація засобів музичної виразності. Музичне мовлення та його специфіка. Способи взаємодії мови та мовлення.

Питання для самоперевірки.

- Дати визначення понять музичної мови та музичного мовлення,
- Дати детальну характеристику кожного із засобів музичної виразності.
- Прослідкувати еволюцію засобів музичної виразності по відношенню до різних музичних стилів.

Рекомендована література:

1. Задерацкий В. Музыкальная форма. Вып. 1. – М.: Музыка, 1995
2. Мазель Л. Строение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979.
3. Мазель Л., Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. – М., 1967.
4. Протопопов В. Очерки из истории музыкальных форм XVI-XIX веков. – М.: Музыка, 1979.
5. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
6. Холопова В. Музыка как вид искусства. – М., 1990.
7. Холопова В. Формы музыкальных произведений. Учебное пособие. – СПб.: Лань, 1999.
8. Шип С. Музична форма від звуку до стилю. – К.: Заповіт, 1998.
9. Шип С. Музыкальная речь и язык музыки. – Одесса: Изд-во ОДК им. А.В.Неждановой, 2001.

14 жовтня

Вихідний день

21 жовтня

Семінар: Засоби музичної виразності.

- 1. Фактура. Визначення, види фактури. Фігурація. Види фігурації.**
- 2. Ритм. Визначення. Етапи «еволюції».**
- 3. Мелодія. Визначення. Характеристика типів мелодії.**

Рекомендована література:

4. Задерацкий В. Музыкальная форма. Вып. 1. – М.: Музыка, 1995
5. Мазель Л. Строение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979.
6. Мазель Л., Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. – М., 1967.
7. Протопопов В. Очерки из истории музыкальных форм XVI-XIX веков. – М.: Музыка, 1979.
8. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
9. Холопова В. Музыка как вид искусства. – М., 1990.
10. Холопова В. Формы музыкальных произведений. Учебное пособие. – СПб.: Лань, 1999.
11. Шип С. Музична форма від звуку до стилю. – К.: Заповіт, 1998.

28 жовтня

Тема V. Музичний синтаксис, масштабно-синтаксичні структури.

Визначення поняття музичного синтаксису. Складові музичного синтаксису. Субмотив як найменша складова музичної тканини. Мотив як основа формування та розвитку тематичного комплексу. Фраза, її структурний та інтонаційний статус. Період як найбільш масштабна синтаксична структура та речення як його складова.

4 листопада

Тема V. Музичний синтаксис, масштабно-синтаксичні структури.

Масштабно-синтаксичні структури та їх роль у становленні та видозміненнях тематичного матеріалу. Класифікація масштабно-синтаксичних структур: періодичність, дроблення, підсумовування, дроблення з замиканням.

Питання для самоперевірки.

- Дати визначення: мотиву, субмотиву, фразі реченню.
- Що таке: дроблення, підсумовування, дроблення з замиканням, пара періодичностей.

Рекомендована література:

1. Задерацкий В. Музыкальная форма. Вып. 1. – М.: Музыка, 1995
2. Мазель Л. Строение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979.
3. Мазель Л., Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. – М., 1967.
4. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
5. Холопова В. Формы музыкальных произведений. Учебное пособие. – Спб.: Лань, 1999.
6. Шип С. Музична форма від звуку до стилю. – К.: Заповіт, 1998.

11 листопада

Тема VI. Тема та тематизм.

Тема та її статус у музичному творі. Музична тема як найбільш повна та завершена форма інтонаційного втілення музичного образу. Тема як структурний елемент. Структурна різноманітність і жанрова змінність теми. Види тем. Поняття темоутворення. Тема та тематичне ядро. Композиційні процеси в темі. Поняття тематичного комплексу. Особливі форми тематизму: розсереджений тематизм. Поняття фону та рельєфу та їх різновиди.

Питання для самоперевірки.

- Що розуміється під темою музичного твору?
- Охарактеризувати основні види тем.
- Розкрити поняття тематичного ядра, тематичного комплексу.

Рекомендована література:

1. Задерацкий В. Музыкальная форма. Вып. 1. – М.: Музыка, 1995
2. Мазель Л. Строение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979.
3. Мазель Л., Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. – М., 1967.
4. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
5. Ручьевская Е. Функции музыкальной темы. – Л.: Музыка, 1977.
6. Холопова В. Формы музыкальных произведений. Учебное пособие. – СПб.: Лань, 1999.
7. Шип С. Музична форма від звуку до стилю. – К.: Заповіт, 1998.

18 листопада

Практичний семінар

Проаналізувати особливості теми та її розвитку в творах:

- Ф. Шопен. Прелюдія № 6 h-moll; Прелюдія № 20 c-moll;
Л. Бетховен. Соната № 14 (1 ч.).

Проаналізувати з точки зору масштабно-синтаксичних структур музичні твори:

- В.А.Моцарт. Серенада для духових інструментів №12 .К.388.
В.А.Моцарт. Симфонія № 40 3 ч.
Й. Гайдн. Квартет № 12 (ор.76 № 2), ч. II;

25 листопада

Тема VII. Функції частин в музичній формі. Засоби експонування та розвитку матеріалу.

Функціональні основи музичної композиції. Поняття функції та структури. Види функцій. Система функціонально-композиційних рівнів. Три основні функції існування музичного твору. Поняття суміщення функцій. Загальні композиційні функції. Спеціальні композиційні функції. Поняття композиційного відхилення, композиційної модуляції, композиційного еліпсису.

Завдання для самоперевірки

1. Визначити поняття функції та структури музичної композиції.
2. Розкрити систему функціонально-композиційних рівнів.
3. Що означають поняття композиційного відхилення, композиційної модуляції, композиційного еліпсису?

• *Проаналізувати твори з різним типом викладення музичного матеріалу:*

- а) експозиційним – Ф. Шопен. Прелюдія № 7,
- б) розвиваючим – Л. Бетховен. Соната для фортепіано № 1, III ч. (середина тріо),
- в) завершуючим – П. Чайковський. Романс „Ночи безумные” (перші 8 тактів).

Рекомендована література:

1. Бобровский В. Функциональные основы музыкальной формы. – М., 1978.
2. Мазель Л. Строение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979.
3. Мазель Л., Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. – М., 1967.
4. Назайкинский Е. Логика музыкальной композиции. – М.: Музыка, 1982.
5. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
6. Холопова В. Формы музыкальных произведений. Учебное пособие. – СПб.: Лань, 1999.
7. Шип С. Музична форма від звуку до стилю. – К.: Заповіт, 1998.

11 листопада

Письмова контрольна робота.

Контрольні питання

1. Дати визначення музичного твору та назвати способи його існування музичного твору.
2. Поняття музичного жанру: класифікація та критерії визначення.
3. Категорія музичного стилю: характеристика явища та його класифікація.
4. Поняття музична мова та музичне мовлення: характеристика засобів музичної виразності.
5. Тема музичного твору. Поняття тематичного ядра, тематичного комплексу.
6. Види тем.
7. Музичний синтаксис. Масштабно-синтаксична структура.:
8. Функція та структура музичної композиції.

2 грудня

Залік.

Підготувати два твори в простій формі, та проаналізувати їх відповідно теоретичному курсу.